

भार्ग अने भकान वलभाग

गुजरात सरकार

द्वलतलत गुजरात राजत धोरलभार्ग तूऑना

(GSHP-II)

भडेसाशा - ढादनढुर

कार्यकारी सारांश

ढुनर्वसवाट अढलीकरणल रूढरेढा

(Resettlement Action Plan)

ढे, २०१ॢ

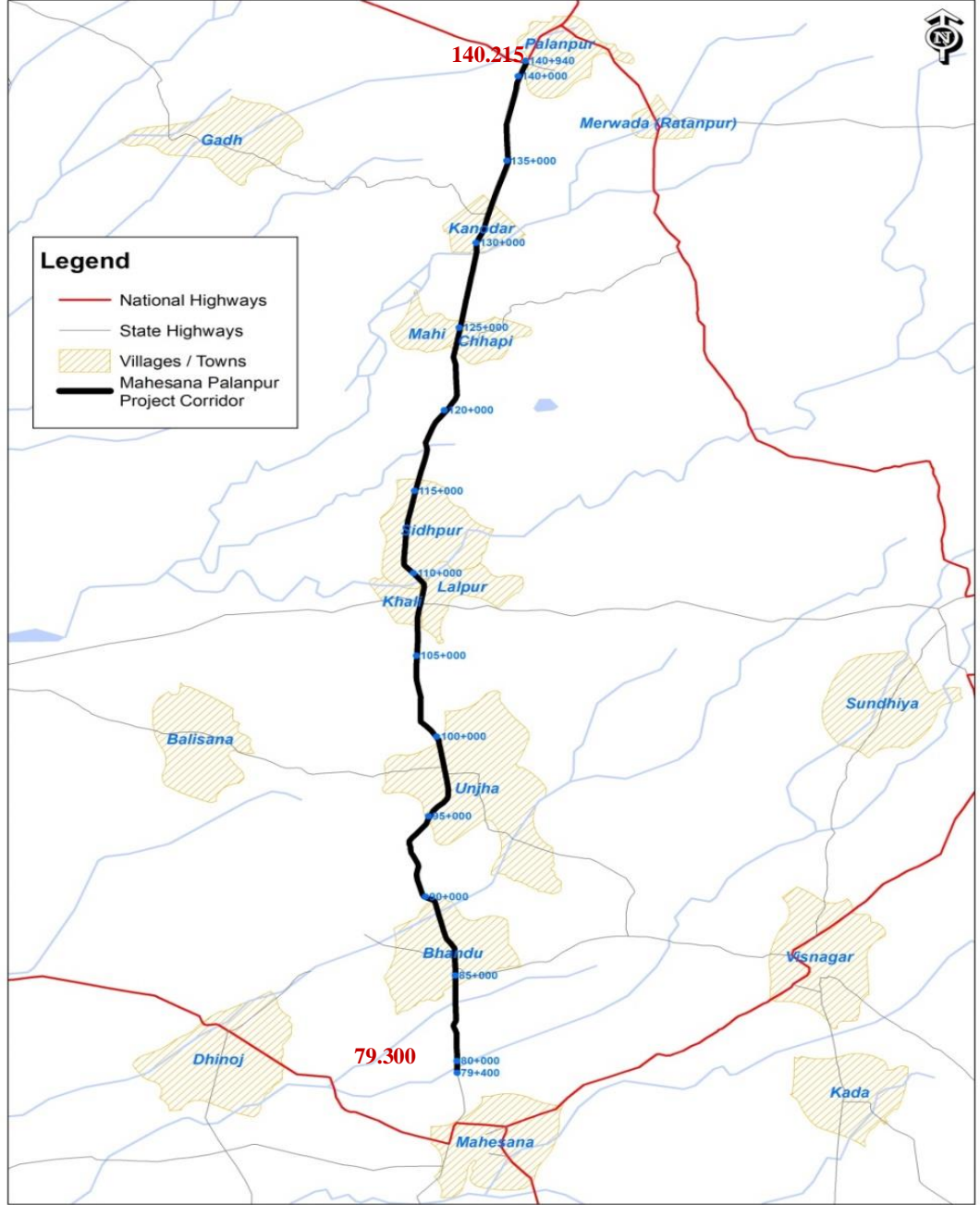
કાર્યકારી સારાંશ

1. પશ્ચાદ્ ભૂમિકા

દ્વિવિધ ગુજરાત રાજ્ય ધોરીમાર્ગ યોજના અંતર્ગત માર્ગો ના વિકાસ માટે ગુજરાત સરકારના માર્ગ અને મકાન વિભાગે હયાત રાજ્ય ધોરીમાર્ગના 153 કિ.મી. લંબાઈના વધારાના ૪ યોજના માર્ગ (કોરીડોર) પસંદ કર્યા છે. યોજના આયોજનના ભાગરૂપે સૂચિત રસ્તાઓને લઈને થતી સામાજિક અસરોનો અભ્યાસ હાથ ધરાયો છે. આ અહેવાલ મહેસાણા પાલનપુર સંકુલ (યોજના માર્ગ) ના અભ્યાસના તારણો આધારીત છે.

2. યોજના માર્ગનું વર્ણન

યોજના માર્ગની કુલ લંબાઈ 60.916 કિ.મી. અને પહોળાઈ 60 મી. છે. આ યોજના માર્ગ ની શરૂઆત રાજ્ય ધોરીમાર્ગ 41 ઉપરના કિ.મી. 79.300 ના મહેસાણા સર્કલથી શરૂ થાય છે અને પાલનપુર ખાતે કિ.મી. 140.216 ઉપર પૂર્ણ થાય છે. આમ આ યોજના માર્ગ મહેસાણા, પાટણ અને બનાસકાંઠા જિલ્લાના મહેસાણા, વસનગર, ઉંઝા, સિધ્ધપુર, વડગામ અને પાલનપુર; એમ છ તાલુકાઓમાંથી પસાર થાય છે. આ ધોરીમાર્ગ યોજનાનાં વિકાસ આયોજનમાં હયાત ચાર માર્ગીય ધોરીમાર્ગને છ માર્ગીય - 6 લેઈન માં પહોળો કરવો, બાજુનાં પડખાઓને પાકાં (પેલ્ડ) કરવાં તેમજ ડાબી બાજુની જગ્યામાં વિવિધલક્ષી લેઈન કરીને યોજનાં માર્ગબનાવવાનું આયોજન છે. કુલ 60 મીટર પહોળા રસ્તાની બાકીની પહોળાઈ લેન્ડ સ્કેપીંગ અને સેવા વિષયક લાઈનો (કેબલ-પાઈપ વિગેરે) માટે રખાઈ છે.

યોજના માર્ગ

3. પુનર્સ્થાપન કાર્ય આયોજન : ઉદ્દેશ

પુનર્સ્થાપન કાર્ય આયોજન કરવાનો હેતુ અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને એ ખાત્રી કરાવવાનો છે કે તેઓને

- અવગત કરાય
પુનર્સ્થાપનને તેમને લગતા ઉપલબ્ધ હકકો અને વિકલ્પોથી અવગત કરાય.
- પરામર્શ કરાય
તેઓને પુનર્સ્થાપનના શક્ય તકનીકી અને આર્થિક વિકલ્પો જણાવી તેમાંથી પસંદગી કરવાની તકો બાબત પરામર્શ કરાય.
- ઉપલબ્ધ કરાય

- માર્ગ યોજનાના કારણે જો તેમને તેમની અસ્કયાતમો ગુમાવવી પડે તો તેવી અસ્કયાતમો ફરી પ્રાપ્ત કરવા નીચે મુજબ નું 5તું વળતર ત્વરીત રીતે ઉપલબ્ધ કરાય.
- પુનર્વસવાટના સંક્રાન્તીકાળમાં તેમના આજીવિકાના સાધનો અને જીવન-નિર્વાહનું ધોરણ જળવાય તે માટે ઘરવખરી-પશુધનની હેરફેર સહિત જીવન-નિર્વાહ ખર્ચ જેટલી સહાય.
- વળતર ઉપરાંત નિપુણતા ભરી તાલીમ અને વિકાસ માટે માર્ગદર્શન.

4. પુનર્સ્થાપન કાર્ય આયોજનના હેતુઓ નીચે મુજબ છે.

- યોજના અમલીકરણના કારણે ઉપસ્થિત થતી વિપરીત અસરો જાણવી અને તે નિવારવા / હળવી કરવા શક્ય પગલાં નક્કી કરવા.
- પુનર્સ્થાપન સમયના ઉત્તરાર્ધમાં અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓના જીવન-નિર્વાહ ધોરણો ફરી સમતળ થાય કે તે સુધરે અને તેમને મળતરો સમયસર મળી રહે તે માટે કાર્ય-આયોજન.

5. યોજના માર્ગ ની હદ (રસ્તા માટે જમીન ઉપયોગનો હક્ક - Right of Way) અને પ્રભાવી યોજના માર્ગ (Corridor of Impact)

કાયદેસર રીતે સંપાદન કરેલ અને રાજ્ય સરકારની માલિકીની તેમજ માર્ગ અને મકાન વિભાગ દ્વારા નિયંત્રિણ કરાયેલ માર્ગના ઉપયોગનો સામાજિક હક્ક છે. હાલના યોજના માર્ગ માં રસ્તાની પહોળાઈ (યોજના માર્ગ ની હદ) 60 મી. છે. અભ્યાસ ટીમે માર્ગ અને મકાન વિભાગ અને મહેસૂલ વિભાગ પાસે ઉપલબ્ધ રેકોર્ડનો ઉપયોગ કરી રસ્તા માટેની જમીનની અને તે પૈકી બાજુના પડખા અને આજુબાજુના એપ્રોચ રોડને જોડતા જંકશનની હદમાં ખાનગી મિલકતની બાઉન્ડરીની ચકાસણી કરેલ છે. યોજના માર્ગમાં રસ્તા-સપાટીની પહોળાઈ 36 થી 50 મી. વચ્ચે છે. આથી રસ્તાની સપાટીની પહોળાઈ તથા સ્વીકૃત ડીઝાઈન સિધ્ધાંતો અને ધોરણોની મર્યાદામાં જમીન અને આજુબાજુના રહેણાંક અને વાણિજ્ય સ્ટ્રક્ચરો, પાણીના જીવંત સ્ત્રોતવાળા કુવાઓ, નિશાળો, ધાર્મિક ઈમારતો અને ખેત દબાણો ઉપર ઓછામાં ઓછી વિપરીત અસર પડે તે રીતે ભાવિનિર્માણ કરવાના ધોરીમાર્ગનું આયોજન કરેલ છે.

6. પુનર્વસવાટ માટે અપનાવેલ નીતિ-નિયમો (Resettlement Policy Framework આર.પી.એફ.)

પુનર્વસવાટના નીતિનિયમોનું માળખું યોજનાઓને લાગુ પડતા અને સંબંધિત અદ્યતન થયેલા કાયદા ઉપરાંત અનૈશ્ચિંક પુનર્વસવાટ લાગત બેન્ક OP 4.12 ના નિયમોના આધારે બનાવાયું છે. આમ અદ્યતન કરેલ પુનર્વસવાટ નિયમો ઉપલબ્ધ શક્ય તમામ વૈકલ્પિક પ્રોજેક્ટ ડીઝાઈન ધ્યાને લઈ વિપરીત અસરો ઉભી ન થાય અથવા

ઓછામાં ઓછી થાય તે રીતે સુચવવામાં આવેલ છે. નીચેના પાયાના સિધ્ધાંતો આધારીત અદ્યતન પુનર્વસવાટ નિયમો અપનાવાય છે.

- અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓએ ગુમાવેલ જમીન, બાંધકામ અને ઉભા પાક તથા વૃક્ષો ગુમાવવા બદલ મળતરો ચુકવવા.
- ઉપરોક્ત શ્રેણીમાંના કમજોર વર્ગ વધારાની સહાય મેળવશે.
- પુનર્પ્રાપ્તી કિંમત જેટલું જમીન વળતર ઉપરાંત અન્ય સહાય જોડે ફી અને અન્ય ખર્ચાઓ બદલ વળતર ચુકવવામાં આવશે. આ અંગે લાગુ પડતા 2016ના સુધારા અધિનિયમ (ગુજરાત સરકાર) થી સુધારેલ 2013ના જમીન સંપાદન પુનર્વસવાટ અને પુનર્સ્થાપિત અધિનિયમ હેઠળ મળવાપાત્ર વ્યાજબી વળતરના હક્કોનું પાલન કરી જમીન સંપાદન કરવામાં આવશે.
- બાંધકામ માળખા અને અન્ય અસ્ક્યામતો ગુમાવવા બદલ પુનર્સ્થાપન કિંમત ભોગવટા અથવા અસરગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી નિર્વાસિત થતા પહેલા ચુકવવામાં આવશે.
- આયોજનના અમલીકરણ માટે સંપાદન કરવાથી જેમનો જીવન-નિર્વાહ આધાર છીનવાઈ જતો હોય તેવી યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને આ સહાય ચુકવવામાં આવશે.
- વિશ્વબેન્કે સૂચવ્યા મુજબ વળતર લાગત નિર્ધારિત તારીખ ધિરાણ મેળવનાર દ્વારા સ્થાપિત અને વિશ્વબેન્કને સ્વીકાર્ય તારીખ ગણાય છે. જેઓને વળતરમાં પોતાનું હિત હોવાનો કાયદેસરનો હક્કદાવ હોય તેવી હિત ધરાવતી વ્યક્તિઓ માટે સને 2013માં નવા (જમીન) અધિનિયમની કલમ-11(1) હેઠળ જમીન સંપાદન માટે પ્રથમ વખત ઘોષિત તારીખ વળતર લાગત નિર્ધારિત તારીખ ગણાશે. કાયદેસરનો માલિકી હક્ક ન ધરાવનાર, ધુસણખોર, દબાણ કરનાર વ્યક્તિઓ માટે યોજનાની મોજણી શરૂ કર્યાની તારીખ વળતર લાગત નિર્ધારિત તારીખ ગણાશે.
- યોજનાની મોજણી વખતે જે વસવાટીઓ/જમીન માલિકો ગેરહાજર હશે તેઓ પણ સહાય મેળવવાપાત્ર ગણાશે અને બજેટ જોગવાઈમાં તેમની સહાયની રકમનો સમાવેશ કરાશે પરંતુ જે શખ્સો વળતર લાગત નિર્ધારિત તારીખ પછી યોજના વિસ્તારમાં પ્રવેશ્યા હશે તેઓ કોઈ વળતર મેળવવા હક્કદાર ગણાશે નહિ.
- સામુદાયિક માળખા અને સામુદાયિક મિલકતનું વળતર ચુકવવામાં આવશે અને યોજનાના ખર્ચે તેનું પુનર્નિર્માણ કરી આપવામાં આવશે. યોજના માર્ગને અડીને આવેલ સામુદાયિક મિલકત અંગે સંબંધિત સમુદાય (કોમ્યુનીટી) ના પરામર્શમાં સુધારણાનાં પગલાં (Enhancement measures) ની જોગવાઈ ની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવશે.

7. વળતર લાગત નિર્ધારિત સમય

કાયદેસરના માલિકી હક્ક ન ધરાવનાર વ્યક્તિઓ માટે વળતર લાગત નિર્ધારિત તારીખ યોજનાની મોજણીની શરૂઆતની તારીખ એટલે કે ૨૨/૧૦/૨૦૧૮ ગણાશે.

8. જમીન અને બાંધકામ માળખા ઉપર અસરો

ભાવિ નિર્માણ કરવાના ધોરીમાર્ગની પહોળાઈ ૩૬ થી ૫૦ મી. (પુલ અને શહેરી પ્રવેશ માર્ગની પહોળાઈ ૫૦ મી.) ગણતાં સૂચિત યોજનાના વિસ્તારમાં તેના અમલીકરણથી થનારી સામાજિક / આર્થિક અસરોની મોજણી અને અભ્યાસ કરવામાં આવેલ છે. આયોજન કરતી કખતે હ્યાત માળખા અને પર્યાવરણને ઓછામાં ઓછો વિક્ષેપ પડે તે હેતુ લક્ષમાં લીધેલ છે. ભાવિ ધોરીમાર્ગની પથરેખાઓ નક્કી કરતી વખતે સંવેદનશીલ મુદ્દાઓ અને સ્થાપન વ્યવસ્થામાં ઓછામાં ઓછો વિક્ષેપ પડે તેવો અભિગમ અપનાવેલ છે.

9. પુનર્સ્થાપનમાં વિપરીત અસરો નિવારવા અને આડઅસરો ઓછામાં ઓછી થાય તે માટે વિકલ્પો ચકાસાયેલ છે. આ માટે નીચે મુજબના ત્રિપાંખિયા ઉપાયો કરાશે.

- ધોરીમાર્ગની હ્યાત સપાટીની સુધારણા
- નિર્વસન અને યોજના અમલીકરણની વિપરીત અસરો ઓછામાં ઓછી વિક્ષેપિત થાય તે મુજબ સ્વીકૃત સ્થાપિત આલેખનના ધોરણોની મર્યાદામાં ભાવિ નિર્માણ કરવાના ધોરીમાર્ગનું આયોજન/આલેખન.
- લોકેશન અનુરૂપ તે જગ્યાએ ઓછામાં ઓછો વિક્ષેપ પડે તે મુજબ આલેખનમાં જરૂરી ફેરફારો કરવા અને રક્ષણાત્મક પગલાં લેવાં.

10. જમીન સંપાદન

યોજના માર્ગ માં સૂચિત સુધારણા કરવા માટે રસ્તાની યોજનાં માર્ગની હદ (ROW) પૂરતી હોઈ બન્ને બાજુએ ખાનગી જમીનનું સંપાદન કરવાનું રહેતું નથી.

11. યોજના અસરગ્રસ્ત વિસ્તારમાં આવેલ જમીન અને અન્ય અસ્કયામતો

કુલ 143 મકાનોને અસર થશે તે પૈકી 116 વાણિજ્ય માળખાઓ છે જેમાં 84 ઘુસાણખોરો અને 32 અનધિકૃત દબાણ કરનારાઓ, 2 રહેણાંક વિસ્તારના, 16 ખેતી/ખુલ્લી જમીન ધારકો અને 9 ઔદ્યોગિક માળખા છે. મિલકતોના અસરગ્રસ્ત વિસ્તારમાં આવેલ અન્ય અસ્કયામતોમાં 28 ખાનગી માલિકીના વૃક્ષો, 1 ટ્યુબવેલ, 5 પાણીના ટાંકા, 16 બાઉન્ડરી દિવાલો, 13 કાંટાળી વાયર ફેન્સીંગ, 4 ઢોરવાડા અને 60 કામચલાઉ શેડનો સમાવેશ થાય છે.

12. સાંસ્કૃતિક અને સામુદાયિક મિલ્કતો પર અસરો

સૂચિત સુધારણાના કારણે કુલ 18 સામુદાયિક અસ્ક્યામતોને અસર થશે. તેમાં 2 નિશાળો, 6 પાણીના ટાંકાઓ/પાણીની કુંડીઓ, એક ઝાડને ફરતો ઓટલો, 3 જાહેર શૌચાલોયો, 3 પોલીસ ચેકપોસ્ટ અને 3 ખુલ્લા કુવાઓનો સમાવેશ થાય છે. આ ઉપરાંત 14 ધાર્મિક સ્થાનોને પણ અસર થશે. તેમાં 7 મંદિરો અને 7 દરગાહનો સમાવેશ થાય છે.

13. સામાજિક અને આર્થિક અસરો

કુલ 143 (કાયદેસરના હક્ક વિનાના) યોજના અસરગ્રસ્ત મકાનો છે, જેમાં (રહેણાંક મકાનનું ક્ષેત્રફળ 94 ગાણતાં) 623 યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ વસવાટ કરે છે. તેમાં 60 કમજોર વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે. 1 અનુસુચિત જાતિ, 3 WHH, 24 ગરીબી રેખા નીચેની વ્યક્તિઓ, 3 શારીરિક રીતે નબળા અને 60 થી વધુ વર્ષ ઉપરની 29 વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.

14. લોક (જનતા જોડે) પરામર્શ

તેઓના સૂચિત યોજના અમલીકરણ માટેના અભિપ્રાય અને સૂચનો મેળવવા 13 જગ્યાઓએ (નાનીદઉ, ભાંડુ, યુનાવા, બાદુપુરા, બ્રામણવાડા, સિધ્ધપુર, ચાપી અને પાલનપુર etc) જનતા જોડે પરામર્શ કરવા જાહેર જનતા જોડે સભાઓ કરેલ અને તેમાં મહિલાઓ પણ તેમના અભિપ્રાય અને સૂચનો રજૂ કરવા હાજર રહે તેની ચીવટ રાખેલ. ઉપરાંત યોજના જોડે નિસ્બત ધરાવતા સંબંધિત વિભાગો અને જિલ્લા લેવલે માર્ગ અને મકાન વિભાગની કાર્યપાલક ઈજનેર કચેરી, સિધ્ધપુર સ્થિત વિદ્યુત વિતરણ કંપની, ક્ષેત્રની વન વિભાગની કચેરી, કૃષિ ઉત્પાદન, વેચાણ સમિતિ અને ઉંઝા માર્કેટ યાર્ડના હોદ્દેદારોના મંતવ્યો જાણવા પરામર્શ કરાયા, ઉપરાંત એચ.આઈ.વી. / એઈડ્ઝ નિયંત્રણ પગલાઓ ભરવા વિસ્તારમાં કાર્યરત ગુજરાત સ્ટેટ એઈડ્ઝ કન્ટ્રોલ સોસાયટી (GSACS) અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને સામેલ કરી રોગ પ્રસારણનો સર્વે કરવા સમન્વય સભાઓ ગોઠવવા પણ પરામર્શ કરાયો છે.

15. મહિલા સંસ્થાઓ અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ જોડે જે ચર્ચા થઈ તેમાં નીચેના ખાસ મુદ્દાઓ ઉપસી આવ્યા.

- પરામર્શ કરાયેલ મહિલાઓએ સૂચિત ધોરીમાર્ગ વિકાસથી હોસ્પિટલ પહોંચવા અને બાળકોની સ્કુલોએ જવાની સુવિધા ઉપલબ્ધી બાબત ખાસ કરીને આપત્તિકાળમાં તબીબી સારવાર કઈ રીતે ઉપલબ્ધ કરવી જોઈએ તે બાબત તેમના મંતવ્યો રજૂ કર્યા.
- શાળાઓ અને બસસ્ટોપ સ્થળોએ સલામતિના પગલાઓની જરૂરીયાત.
- મહિલાઓ જોડેની ચર્ચા દરમ્યાન મહિલાઓને યોજના અમલીકરણમાં લેવાના પગલાઓની સમજણ આપી. દ્રષ્ટાંતરૂપે મહેસાણા – પાલનપુર સંકુલ નાનીદઉ ગામે પશુ આહાર મેળવવા વારંવાર રસ્તા ઓળંગવાના ભયસ્થાનોથી સતર્ક કરાયા.
- રૂ અને જીનીંગ એકમોમાં સીઝનની જરૂરીયાત મુજબ વર્ષના સરેરાશ આઠ મહિનાની રોજગારીની આવશ્યકતા હોય છે જે પૈકી 40% જરૂરીયાત વિહરતા/રજળતા સ્થાનાંતર કરતા મજૂરો દ્વારા પરિપૂર્ણ થાય છે. આ 40% સ્થાનાંતર કરતા મજૂરો કરતા છડેછડા પુરુષો મજૂરો હોય છે. આ સ્થાનાંતર કરતા મજૂરોને એચ.આઈ.વી./એઈડ્ઝના ફેલાવા અને ભય સ્થાનોથી સતર્ક કરવા જરૂરી છે.

16. આ અંગેના વિચાર વિનિમય દરમ્યાન એચ.આઈ.વી./એઈડ્ઝનો ફેલાવો અટકે અને તેના નિયંત્રણમાં આયોજન અને સલામતિના તેમજ દર્દીઓના પુનર્સ્થાપના પ્લાન, એચ.પી.પી. અને તેના અમલીકરણના પગલાના સુઝાવ ઉપલબ્ધ થયેલ છે. સુચનોના આધારે રસ્તાની ડીઝાઈનમાં પગદંડીઓના કોસીંગ ચિન્હો અકસ્માત સંભવ ભય સ્થાનો પર ચેતવણી દર્શક બોર્ડ, રસ્તા ઉપર માર્કિંગ જેવા સલામતિના પગલાં સામેલ કરાયા છે.

17. એચ.આઈ.વી./એઈડ્ઝનો ફેલાવો અટકે તેના ઉપાયો માટે મહેસાણા પાલનપુર સંકુલ ની સંલગ્ન તબીબી સંસ્થાઓ, ટ્રકર કોમ્યુનીટી અને સ્થાનિક સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ જોડે અભ્યાસાર્થે વિગતવાર વિચાર વિનિમય કરાયો છે. ગુજરાત રાજ્ય એઈડ્ઝ કન્ટ્રોલ સોસાયટી (G.S.A.C.S.) ના અંદાજ પ્રમાણે ગુજરાતમાં ૧.૬૫ લાખ લોકોને એચ.આઈ.વી. છે. એચ.આઈ.વી./એઈડ્ઝ દર્દીઓની સંખ્યા ધ્યાને લેતાં સાબરકાંઠા, મહેસાણા અને સુરત જિલ્લામાં આના દર્દીઓની સંખ્યા દવાખાનામાં નોંધાતા દર્દીઓની સંખ્યા કરતાં 1 ટકા કરતા વધુ જોવા મળી છે. આ ત્રણ જિલ્લાઓમાં યોજના વિસ્તાર મહેસાણા જિલ્લાને કેટેગરી “એ” એટલે કે ઉંચા દરવાળો વિસ્તાર ગણવામાં આવે છે.

18. મહેસાણા, વલસનગર, પાટણ અને પાલનપુર જિલ્લાના સામુહિક આરોગ્ય કેન્દ્રોમાં મોટા પ્રમાણમાં જોખમીગૃહ (High Risk Group) અને એચ.આઈ.વી. પોઝીટીવ દર્દીઓ જોવા મળેલ છે. લઘુઉદ્યોગ એકમોમાં રોજગારી મેળવવા વિચરતા મજૂરો ખાસ કરીને એકલ પુરુષ મજૂરોના કારણે આ બાબત માં દરમ્યાનગીરી કરવાની જરૂરીયાત ઉભી થાય છે. મહેસાણા, પાટણ અને પાલનપુર જિલ્લાના મુખ્ય શહેરોમાં ગુજરાત રાજ્ય એઈડઝ કન્ટ્રોલ સોસાયટી (G.S.A.C.S.) એ એન્ટાયરટ્રોવાયરલ થેરાપી સેન્ટર (Antiretroviral Therapy Centres) (એચ.આઈ.વી. સારવાર કેન્દ્રો) ઉપલબ્ધ કરેલ છે.

19. યોજના માર્ગ માટે એચ.પી.પી. અહેવાલમાં એચ.આઈ.વી./એઈડઝ સંબંધિત જુદા જુદા મુદ્દાઓ અંગે સંકલિત સલાહ અને ટેસ્ટીંગ સેન્ટરના સલાહકારો, સ્વૈચ્છિક સંસ્થાના હોદ્દાકારો, ટ્રકર કોમ્યુનીટી વિગેરે જોડે ચર્ચા વિચારણા અને પરામર્શ કર્યાની વિગતો સામેલ કરાઈ છે. મહેસાણા-પાલનપુર યોજના માર્ગ વિસ્તારમાં ઉંઝા અને હીરાનગર-મહેસાણા સ્વમ વિસ્તાર, ઉંઝાના શહેરી વિસ્તારોમાં પ્રોજેક્ટ વિસ્તાર અને તેના લોકેશન આસપાસના આર.ટી.ઓ. ચેકપાસ્ટ, ધોરીમાર્ગ જંકશનો અને ટ્રક વિરામ સ્થળો, બસ-સ્ટેન્ડ વિગેરે ઉંચા જોખમી વિસ્તારો છે. એચ.પી.પી. રીપોર્ટમાં નિર્દેશિત મુદ્દાઓની વિપરીત અસરો હળવી કરવાના ઉપાયો અસરકારક એકશન પ્લાન અને તેના બજેટ અંગેની બાબતો સામેલ કરાઈ છે.

20. અમલીકરણ વ્યવસ્થા

પર્યાવરણીય અને સામાજિક વ્યવસ્થા એકમ (Environmental and Social Management Unit: પ અને સા. વ્ય. એકમ - પ્રોજેક્ટ અમલીકરણ એકમ (પી.આઈ.યુ.) ના વડા અધિક્ષક ઈજનેર શ્રી યોજનાના મુખ્ય અધિકારી ગણાશે. માર્ગ અને મકાન વિભાગ પ્રોજેક્ટ અમલીકરણ એકમ ઉભુ કરશે. આ એકમ યોજનાના સામાજિક અને પર્યાવરણીય પાસાઓ બાબત જોશે તથા નીતિ વિષયક માર્ગદર્શન, સંકલન, આયોજન, આંતરિક દેખરેખ અને સમગ્ર અહેવાલ રજૂ કરવાની તેની જવાબદારી રહેશે.

21. પ્રો.અ.એ. અંતર્ગત પ અને સા.વ્ય. એકમ ના વડા અધિક્ષક ઈજનેર શ્રી ગણાશે તથા પુનર્સ્થાપન અને પુનર્વસન લાગત સઘળી વ્યવસ્થા માટે જવાબદાર રહેશે. અ.ઈ.શ્રી (પ્રો.અ.એ.) ને કાર્યપાલક ઈજનેર (કા.ઈ.) સહાય કરશે. કા.ઈ. ને પર્યાવરણીય

તજજ્ઞ અને સામાજિક બાબતોના તજજ્ઞ (Environmental and R & R Specialist) સહાય કરશે. પ. અને સા.વ્ય. એકમ, મા.મ. વિભાગના મુખ્યમથક ગાંધીનગર માં બેસી સંચાલન કરશે. પર્યાવરણ અને સામાજિક પ્રવૃત્તિઓ માટે કા.ઈ. શ્રી એસ. આર.પી. વિભાગ, મહેસાણા જવાબદાર રહેશે.

22. પુનર્સ્થાપન નીતિ અમલીકરણ એજન્સી દ્વારા અમલીકરણ માટે ટેકો

પુનર્સ્થાપન નીતિ અમલીકરણ એજન્સી નાં ટેકા (સહાય) થી, પર્યાવરણીય અને સામાજિક વ્યવસ્થા એકમ દ્વારા આર.એ.પી. (RAP) નું અમલીકરણ કરવામાં આવશે. પુ.ની.અ.એ. ને યોજનાના ભાગ તરીકે પસંદ કરવામાં આવશે., કે જે પુનર્સ્થાપનના અમલીકરણમાં ટેકો આપશે. પુ.નિ.અ.એ.ની કામગીરી અને જવાબદારી નીચે મુજબ રહેશે.

- યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને યોજના અમલીકરણથી સંભવિત વિપરીત અસરોથી વાકેફ કરી તેના અસરો હળવી કરવાની અને પુનર્સ્થાપન તથા પુનર્વસન અંગેના હકોની સમજણ આપવી.
- પુનર્સ્થાપન વ્યવસ્થા અને લાગત અન્ય મુદ્દાઓની જાણકારી આપતું સાહિત્ય અને ચોપાનીય વહેંચવા.
- પુનર્સ્થાપન અને પુનર્વસન પ્રવૃત્તિઓની શરૂઆત વખતે જાહેર જનતાને તેના લાભલાભની જાણકારી પ્રસિધ્ધ કરવા મદદરૂપ થવું.
- માઈક્રો પ્લાન તૈયાર કરવા.
- પુ.ની.અ.એ. દ્વારા આયોજીત મીટીંગોમાં ભાગ લેવો.
- પુનર્સ્થાપન એક્શન પ્લાનના અમલીકરણમાં ટેકો આપવો.
- યોજના અસરગ્રસ્ત કુટુંબો માટે ઓળખકાર્ડ બનાવી ઈસ્યુ કરવા.
- યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ (પતિપત્ની) ને સંયુક્ત બેન્ક એકાઉન્ટ ખોલાવવામાં સહાય કરવી.
- અસરગ્રસ્ત કમજોર વ્યક્તિઓ ઉપર ખાસ ધ્યાન આપી અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને તેમનું પૂરું વળતર સમયસર મેળવવામાં સહાય કરવી.
- તેમને ઉપલબ્ધ કરાતી વળતરની રકમ અને પુનર્સ્થાપન તથા પુનર્વસન ગ્રાન્ટની રકમના સંગીન રોકાણ અને ઉપયોગ બાબત જાણકારી ફેલાવવી.
- તેઓના સ્વનિર્ભર વિકાસ માટે તેમને મળતા આવક સ્ત્રોતોમાંથી પૂરતું વળતર મળે તે માટે ઉપલબ્ધ વૈકલ્પિક તકોની સમજૂતી આપવી.
- કમજોર વ્યક્તિઓને તેમને મળવાપાત્ર વળતર અને પુનર્સ્થાપન સહાય મળી રહે તે સુનિશ્ચિત કરવું.
- પુ.નિ. અમલીકરણ એકમને માસિક પ્રગતિ અહેવાલ રજૂ કરવા.
- આવક ઉભી થાય તેવી રોજગારી માટે અસરગ્રસ્તોને રોજગારી વિકલ્પ ક્ષેત્રમાં કઈ નિપુણતા ભરી તાલીમ આપવાથી રોજગારી મળે તેની તાલીમ ઉત્તરાર્ધ સમયમાં અનુભવલક્ષી રોજગારી મળે તે બાબતો નિશ્ચિત કરવી.

- યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓએ જે અગવડો અને પ્રશ્નોનો સામનો કરવો પડે તે બાબતો અસુવિધા નિવારણ સમિતિ સમક્ષ રજુ કરાય તે બાબત સુનિશ્ચિત કરવી.
- ઈ-આર.એ.પી. ટુલ દ્વારા પ્રો.અ.એકમને અમલીકરણ સ્ટેટસ બાબત અદ્યતન માહિતી પહોંચાડવી.

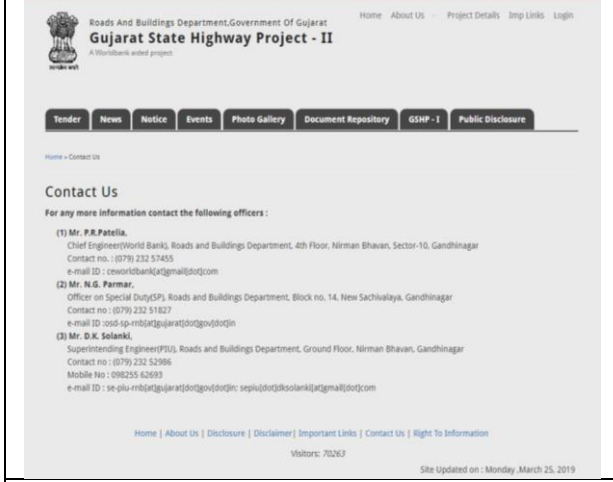
23. ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ વ્યવસ્થા

અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની ફરિયાદો સાંભળવા અને તેના નિકાલ માટે જિલ્લા કક્ષાએ ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ કમિટી રચવામાં આવશે. આ પદ્ધતિથી વિવાદોની પતાવટને પ્રોત્સાહન મળશે અને કાનૂની પ્રક્રિયા ઘટશે. આ કમિટી જિલ્લા સમાહર્તા (ક્લેક્ટર) ના અધ્યક્ષપણા હેઠળ જિલ્લા કક્ષાએ રચાશે. નીચેની વ્યક્તિઓ આ અસુવિધા નિવારણ કમિટીના સભ્યો રહેશે.

- જિલ્લ સમાહર્તા (ક્લેક્ટર) અથવા તેમના દ્વારા નિમાયેલ પ્રતિનિધિ જે મદદનીશ જિલ્લા ક્લેક્ટરથી નીચેના દરજ્જાના ન હોય. (મહિલા અધિકારીને પ્રાદ્યાન્ય આપવામાં આવશે.)
- જિલ્લ વિકાસ અધિકારી
- રાજ્ય ધોરી માર્ગ યોજના (એસ.આર.પી.) વિભાગ, મહેસાણાના કાર્યપાલક ઈજનેર
- પ્રોજેક્ટ અમલીકરણ એકમના કાર્યપાલક ઈજનેર
- જિલ્લા સમાહર્તા / ક્લેક્ટર દ્વારા પસંદ કરાય તેવા (યોજના અમલીકરણમાં સંકળાયેસ ન હોય તેવા) સામાજિક પ્રતિનિધિ / સ્વૈચ્છિક સંસ્થાના પ્રતિનિધિ કે જે આવા મુદ્દાઓ, આવી બાબતો નાં જાણકાર હોય અને પ્રતિષ્ઠિત હોવા ઉપરાંત જેઓને આવા પ્રશ્નો સુલઝાવવાની આવડત હોય.

GSHP-II યોજના ની વેબસાઇટ પર ફરિયાદ નોંધણી ની પ્રક્રિયા તથા યોજના નાં સ્થળ ઉપર સંપર્ક માહિતી

The image shows two screenshots of the Gujarat State Highway Project - II website. The left screenshot displays the 'Complaint Registration' form, which includes fields for Name, Address, Email, Phone No., Complaint Subject, and Complaint Description. The right screenshot displays the 'Complaint Status' form, which includes a field for 'Enter Complaint Registration No.' and a 'Submit' button. Both screenshots show the website's navigation menu and footer information, including the date 'Monday, March 25, 2019' and the number of visitors '70267'.

યોજના ની વેબસાઇટ ઉપર સંપર્ક માહિતી

યોજના નાં સ્થળ ઉપર પર
યોજના અંગેની માહિતી દર્શાવતું પાટિયું

24. સામાન્ય રીતે ગામડાના લોકો તેમની ફરિયાદ ગામના સરપંચ પાસે નોંધાવે છે અને સરપંચ માર્ગ અને મકાન વિભાગની ક્ષેત્રીય કચેરીએ રજુ કરે છે.

ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ કમિટી નીચેની બાબતો માટે જવાબદારી નિભાવશે.

- (1) પુનર્સ્થાપન અને પુનર્નિર્માણ તથા જમીન સંપાદનને લગતા મુદ્દાઓના યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને અનુમોદન આપશે.
- (2) અસુવિધાની નોંધ લઈ નિર્ધારિત સમયમાં તેનો નિકાલ કરશે.
- (3) ગંભીર કિસ્સાઓમાં યોજના અમલીકરણ એકમને જાણ કરશે.

25. ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ સમિતિ સમક્ષ પોતાનો મુદ્દો રજુ કરવા યોજના અસરગ્રસ્ત લોકોને પર્યાવરણ અને સામાજિક પ્રબંધન એકમ (ESMU) તમામ જરૂરી મદદ કરશે. ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ સમિતિ આવી અસુવિધાઓ નો, ફરિયાદોનો, રજુઆતોનો નિકાલ 15 દિવસમાં કરશે. સામાન્ય રીતે ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ સમિતિ મહિનામાં એકવાર મળશે પરંતુ આવશ્યકતા મુજબ તેથી વધુ વાર પણ મળશે. અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની અસુવિધાઓનો નિકાલ કરવા 45 દિવસનો સમય ઉપલબ્ધ રહેશે. ફરિયાદ નિવારણ સમિતિનો નિર્ણય અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને બંધનકર્તા રહેશે નહિ. જો તે/તેણી ઈચ્છે તો આવા નિર્ણયને ન્યાય અદાલતમે પડકારવાનો વિકાસ રહે છે.

ફરિયાદ-અસુવિધા નિવારણ સમિતિના અન્ય કાર્યો નીચે મુજબ છે.

- (1) અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની અસુવિધાઓ નોંધવી. તેનું વર્ગીકરણ કરવું અને પ્રાધાન્ય ક્રમ આપવા તથા પુનર્વસવાટ અને પુનર્સ્થાપન પ્રક્રિયાના પ્રશ્નોનો નિકાલ કરવો.
- (2) યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની ફરિયાદ-અસુવિધાઓનો નિકાલ કરવા ફરિયાદ-અસુવિધા નિવારણ સમિતિ સ્થળ મુલાકાત લઈ શકશે અને યોજના અધિકારીઓ તેમજ અર્ધસરકારી અને બિન-સરકારી સંસ્થાઓને સંબંધિત માહિતિ રજુ કરવા જણાવી શકશે.

- (3) ફરિયાદ (અસુવિધાઓ) નો નિકાલ કરવાની સમય અવધિ 45 દિવસની નક્કી રહેશે.
- (4) યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને તેમના કેસની ગતિવિધિ અંગે પર્યાવરણીય અને સામાજિક વ્યવસ્થાપન એકમ મારફત જાણ કરશે.

26. પુનર્સ્થાપન અમલીકરણ એજન્સી કાર્યરત થાય તે તારીખથી 3 મહિનામાં ગુજરાત સરકારના કાર્યપાલક હુકમથી ફરિયાદ (અસુવિધા) નિવારણ સમિતિની રચના કરાશે.

27. ફરિયાદો રજુ કરવાના અન્ય વિકલ્પોમાં “સ્વાગત”, મીડીયામાં થતી રજુઆતો ધ્યાને લેવી, તકેદારી આયોગ, લાંચરૂપત નિવારણ બ્યુરો, એટીવીટી/જનસેવા કેન્દ્રોનો સમાવેશ થાય છે. આવી ફરિયાદો કલેક્ટર, મુખ્યમંત્રી કાર્યાલય વિકલ્પોમાં મા.મ.વિભાગના સચિવશ્રીથી માંડી કાર્યપાલક ઈજનેર કક્ષાનો સમાવેશ થાય છે. એક અન્ય વિકલ્પમાં સને 2005ના માહિતી અધિકાર અધિનિયમ છે. માહિતી અધિકાર અધિનિયમ હેઠળ કા.ઈ. અને અ.ઈ. (બન્ને રેગ્યુલર અને પ્રોજેક્ટ અમલીકરણ એકમના) કચેરીના જાહેર માહિતી અધિકારી આવી અરજીઓ સ્વીકારી તેનો 30 દિવસમાં નિકાલ કરે છે. (માહિતી પુરી પાડે છે.)

28. વર્ષ 2013 થી આજ દિન સુધી દ્વિતીય ગુજરાત રાજ્ય ધોરીમાર્ગ યોજના બાબત 99 ફરિયાદો મળી છે જેમાં માર્ગ અને મકાન વિભાગ કે તે સિવાયની કચેરીઓમાં મળેલ માહિતી અધિકારી અધિનિયમ હેઠળ મળેલ અરજીઓનો પણ સમાવેશ થાય છે. 99 પૈકી 37 માહિતી માંગતી અરજીઓ અને 62 ફરિયાદ અરજીઓ છે. માહિતી માંગતી બધી અરજીઓ કાર્યપાલક ઈજનેર અથવા અધિક્ષક ઈજનેર, યોજના અમલીકરણ એકમો અને માર્ગ અને મકાન વિભાગીય કચેરીના જાહેર માહિતી અધિકારીઓને મળેલ હતી. 62 ફરિયાદો પૈકી 19 અરજીઓ જાહેર પ્રતિનિધિઓ કલેક્ટર કચેરી, મુખ્યમંત્રી કાર્યાલય, મંત્રીશ્રીઓના કાર્યાલય, તકેદારી આયોગ, સ્વાગત અને જનસેવા કેન્દ્રો વિગેરેમાં મળેલ. બાકીની 43 અરજીઓ માર્ગ અને મકાન વિભાગના સચિવશ્રીથી માંડી કા.ઈ. કક્ષા સુધીના અધિકારીઓને મળેલ. ઉપલી કક્ષાના અધિકારીઓએ આવી અરજીઓ ઘટિત પગલાં લેવા સંબંધિત મુખ્ય ઈજનેર/અધિક્ષક ઈજનેર/કાર્યપાલક ઈજનેરને મોકલી આપેલ. મળેલ બધી ફરિયાદો મુખ્યત્વે બાંધકામની ગુણવત્તા, ટેન્ડર પ્રક્રિયા કામના પ્રકારમાં ફેરફાર અને યોજનાની સમયઅવધિ તથા યોજના પૂર્ણ કરવા બાબત હતી.

29. મજૂરોની આવન-જવન (અને ઘસારાની) વ્યવસ્થા

યોજના સંકુલના નિર્માણની અવધિ 18 મહિનાની છે. નિર્માણ સમયમાં સીવીલ બાંધકામો માયે કુશળ અને અર્ધકુશળ કારીગરોની જરૂરત પડશે. મજૂર ભરતીમાં પ્રથમ અગ્રતા સ્થનિક વિસ્તારમાં વસવાટ કરતાં મજૂરોને આપવી જોઈએ. પરંતુ ધોરીમાર્ગ

બાંધકામ માટેના કુશળ મજૂરો વિચરતા મજૂર સમૂહોમાંથી (માઈગ્રન્ટ મજૂરો) ગુજરાત રાજ્ય ની બહારથી મેળવવામાં આવે છે. કોન્ટ્રાક્ટરો સામાન્ય રીતે રાજસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ અને બિહારના મજૂરોને કામે રાખે છે. જો રાજ્ય બહારના મજૂરોને કામે રોકવામાં આવે તો તેઓને યોજના વિસ્તારમાં વસવાટની વધુ સારી સગવડ આપવી જરૂરી બને છે. મહેસાણા-પાલનપુર સંકુલ માટે આશરે 200 થી 250 મજૂરો (સ્થાનિક અને વિચરતા મજૂરો સહિત) ની જરૂરીયાત રહેવાની ધારણા છે. આના પરિણામે સામાજિક સંબંધોમાં થોડો તનાવ પરિણમી શકે. ટૂંક નિર્માણ સમયની યોજનાના કારણે મજૂર સમૂહો યોજના વિસ્તારમાં ધુસશે અને તેના કારણે સામાજિક સંબંધોમાં વિપરીત અસરોના જોખમો ઉભા થાય તે હલ કરવા મજૂરોની આવન-જવન વ્યવસ્થાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

30. યોજના માર્ગમાં આવેલ ઉદ્યોગ/બાંધકામ કરતા સંયોલકો અને સ્વેચ્છિક સંસ્થા જોડેની ચર્ચા અને પરામર્શ પરથી લાગે છે કે વિચરતા મજૂર સમુહોના 40 ટકા એકલ પુરુષ મજૂરો હોય છે. ૩ અને જીનીંગ ઉદ્યોગમાં ખંડિત સમયમાં મજૂરોને વર્ષમાં સરેરાશ આઠેક મહિના કામે રખાય છે.

31. અગાઉની યોજનાની મજૂર આવન-જવન માહિતીનું પૃથક્કરણ કરતાં જોવા મળે છે કે મોટા ભાગે (આશરે 80 ટકા) મજૂરો સ્થાનિક વિસ્તારના હોય છે અને બાકી (આશરે 20 ટકા) મજૂરો આજુબાજુના રાજ્યો, સામાન્ય રીતે રાજસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ અને બિહાર રાજ્યના વિચરતા મજૂરો હોય છે. વિચરતા અને બહારના મજૂરોને મજૂર કેમ્પ સવલતો પુરી પડતી હોય છે. કોન્ટ્રાક્ટરોની બાંધકામ સાઈટ ઉપર સ્થાનિક વિસ્તારમાંથી દૈનિક રોજના ધોરણે રોકેલ સ્ત્રી મજૂરો જોવા મળેલ. સ્થાનિક મજૂરો પૈકી 15 ટકા સ્ત્રી મજૂરણો દૈનિક ધોરણે રોકેલ સ્ત્રી મજૂરો જોવા મળેલ.

32. મજૂરોની આવન-જવન વ્યવસ્થાનું આયોજન કરવાના હેતુઓ નીચે મુજબ છે.

- (ક) બહારથી આવતા મજૂરો પ્રત્યેના સંલગ્ન પૂર્વગ્રહો ઓછા થાય તે દર્શાવવા.
- (ખ) વિચરતા મજૂરો માટે કામ કરવાનું સલામત, આરોગ્યપ્રદ તથા આરામદાયક વાતાવરણ મળી રહે.
- (ગ) વિશ્વબેન્કની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ અને સ્થાનિક મજૂર કાયદાઓનું પાલન થાય. ટૂંક નિર્માણ સમયની યોજનાના કારણે બાહ્ય મજૂરોના આવવાથી સામાજિક તનાવ ઉભા થાય તેનું આંકલન અને તેની વિપરીત અસરોના જોખમો હલ કરવા. મજૂર વ્યવસ્થાપન પ્લાન તૈયાર કરવામાં આવે છે.

33. લિંગ (જાતિ) સમન્વય કાર્યવાહી પ્લાન

સૂચિત ધોરીમાર્ગ વિકાસથી મહિલાઓને આર્થિક વિકાસ માટે તેમની નિપુણતા સુધારવાની તથા શિક્ષણ અને તબીબી સવલત પ્રાપ્તિની તકોમાં ઉમેરો થવાની અપેક્ષા છે.

34. આયોજનમાં સવલતોની જોગવાઈ

80 ટકા ધોરીમાર્ગ (ક્ષેત્રીય મોજણી આધારીત) યોજના સંકુલના ગ્રામ્ય વિસ્તારમાંથી પસાર થાય છે અને તેના વટેમાર્ગુઓ પગે ચાલનારાઓ હોવાના. આથી ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં સૂચિત બહુલક્ષી માર્ગોનો સમુચિત ઉપયોગ મહિલાઓ કરશે. આથી આવા માર્ગો પર વિશ્રામ સ્થાન અને આવશ્યક મૂળભૂત સવલતોની ઉપલબ્ધીની અગત્યતા છે. નિવાસન પટ્ટીઓમાં વસતી મહિલાઓ બળતણ માટે લાકડા વીણવા જાય ત્યારે રસ્તા ઓળંગતી હોય છે, ત્યાં સ્પીડ બ્રેકરો, અકસ્માત સંભવ વળાંકો તથા વળાંકોની શરૂઆતમાં સલામતી માટે સૂચિત ચેતવણી બોર્ડોની જોગવાઈ જરૂરી છે. આથી આલેખનના ભાગ તરીકે મહિલાઓ અને છોકરીઓની સલામતી માટેની જોગવાઈઓ સામેલ કરાઈ છે. ધાર્મિક ઉત્સવોના સમયે ખાસ કરીને મહિલા યાત્રીઓ માટે બહુલક્ષી માર્ગો ઉપર કામચલાઉ ધોરણે જી.આ. પાઈપોની આડશો/બેરીકેડો ગોઠવવાનું આયોજન છે. ધોરી માર્ગ ઉપર વિશ્રામસ્થળોનું આયોજન કરાયું છે અને નયનરમ્ય વાતાવરણ માટે સવલતો સાથેના લેન્ડ સ્કેપીંગ સમાવેશ સૂચવાયો છે. ચેઈનેજ 80.750 થી 80.950 અને 92.950 થી 93.150 વચ્ચે વિશ્રામ સ્થાનોનું આયોજન કરાયું છે.

35. અગાઉની ગુજરાત રાજ્ય ધોરીમાર્ગ યોજનામાં લિંગ (જાતિ) જોખમો ને લગત કોઈ કેઈસ / બનાવો બનાવા પામ્યા નથી. આમ છતાં લિંગ પ્રશ્નો માટે કોન્ટ્રાક્ટરો દ્વારા આંતરિક ફરિયાદ નિવારણ સમિતિ અને સતર્કતા પ્રોગ્રામની જોગવાઈ સૂચવવામાં આવે છે. લિંગ (જાતિ) એક્શન પ્લાનના અમલ માટે બજેટ જોગવાઈ કરવામાં આવશે. ઉપરાંત બાંધકામ સાઈટ/લેબર કેમ્પ ખાતે કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા એચ.આઈ.વી./એઈડ્ઝ સતર્કતા પ્રોગ્રામ ગોઠવવામાં આવશે. વર્તાણુક નિયમ તરીકે સને 2013 ના કામ કરતી મહિલાઓની જાતીય સતામણી (પ્રિવેન્શન, પ્રોહિબીશન અને રીડ્રેસલ) અટકાવવી મનાઈ કરવી અને ઉપાય કરવા બાબત અધિનિયમની જોગવાઈ મુજબ બાંધકામ સાઈટ અને લેબર કેમ્પોમાં યોજના સંભવિત જાતીય સતામણી જોખમો નિવારવા વર્તાણુક નિયમ અમલીકરણ પગલા તરીકે નીચેના પગલાઓ લેવા ભલામણ કરવામાં આવે છે.

➤ યોજના સાઈટ ઉપર આંતરિક ફરિયાદ સમિતિ રચી તેના કાર્ય, ફરજો અને સત્તાઓ નક્કી કરી પ્રસારિત કરવી.

- એચ.આઈ.વી. / એઈડઝ / જાતિ આધારિત હિંસા (જી.બી.વી.) નાં જોખમો સામે અભિયાન ચલાવવું.
- ઉપરોક્ત અભિયાન સંલગ્ન જોખમોની અસરો હળવી કરવાના ઉપાયો સૂચવવા.
- યોગ્ય પ્રકારના ઉપરોક્ત ઉપાયોનો અમલ થાય તે જોવું.
- જે મહિલાઓ ફરીયાદ નોંધાવવાનું પસંદ કરે તેવી ફરીયાદ કરવા ઈચ્છતી મહિલાઓને જરૂરી સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે તે કોન્ટ્રાક્ટર/આંતરિક ફરીયાદ નિવારણ કમિટીએ જોવું.
- ફરીયાદીઓના નામ ખાનગી રાખી બેનામી તરીકે સી.એચ.એમ./જી.આર.એમ. મારફત કેઈસોના રીપોર્ટ કરવા.
- સને 2013ના કામ કરતી મહિલાઓની જાતીય સતામણી (પ્રિવેન્શન, પ્રોહીબીશન એન્ડ રીડ્રેસલ અટકાવવી, મનાઈ કરવી અને ઉપાય કરવા બાબત) અધિનિયમની જોગવાઈ મુજબ આંતરિક ફરીયાદ કમિટીમાં નિયોક્તા/કમિટી મેમ્બરોની કામગીરી અને જવાબદારીઓ અંગે સેવા નિયમો હેઠળ કોન્ટ્રાક્ટરનિયોક્તાએ જાતીય સતામણીને ગેરવર્તણૂક ગણી તે બદલ શિક્ષાત્મક કાર્યવાહી કરવી.

36. યોજના નિયંત્રક તજજ્ઞ બાહ્ય મોનીટરીંગ ઉપરાંત લિંગની (જાતિ) સંવેદના પ્રગટ કરતી અસરોનું પણ મોનીટરીંગ કરશે.

37. મોનીટરીંગ અને મૂલ્યાંકન

યોજના નિયંત્રક તજજ્ઞ (પીએમસી) ની સહાયથી યોજના અમલીકરણ એકમ સામાજિક સલામતિના પગલાંઓના અમલીકરણ બાબત આંતરિક મોનીટરીંગ કરશે. પુનર્સ્થાપન નીતિ અમલીકરણ વ્યવસ્થાની ગુણવત્તા સુધરે તે માટે વિજ્ઞાણ આધારિત મોનીટરીંગ સીસ્ટમ (ઈ-રેપ-ટુલ) વિકસાવી મોબાઈલ અને વેબ આધારિત વ્યવસ્થામાં ઉમેરી છે. વિજ્ઞાણ આધારિત મોનીટરીંગ સીસ્ટમના હેતુઓ નીચે મુજબ છે.

- યોજના અસરગ્રસ્ત બધી વ્યક્તિઓના દરેકના કેઈસના મોનીટરીંગમાં પારદર્શકતા જળવાય.
- પ્રવૃત્તિ અમલીકરણમાં બિનજરૂરી વિલંબ ન થાય.
- નિર્ણય લેવાના દરેક પગલાં અને તેના અમલીકરણનું મૂલ્યાંકન થાય તેનું ઓડિટ થાય.

38. મોબાઈલ અને ડેસ્ક ટોપ પ્રવૃત્તિ અને તેના ફળ મળ્યાનો વાસ્તવિક સમય જાણવા મળે તે નિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી વિજ્ઞાણ આધારિત મોનીટરીંગ સીસ્ટમ (ઈ.રેટ ટુલ) નિભાવે છે. આથી આવશ્યક દસ્તાવેજોની કેન્દ્રિય લાયબ્રેરી ઉપલબ્ધ થાય છે અને તે વડે શક્ય તેટલા ઓછા સમયમાં જોઈતા પ્રકારની ખરી માહિતી તમામ સંબંધિત વ્યક્તિઓને મળી રહે તે નિશ્ચિત કરે છે. આમ આ વિજ્ઞાણ આધારિત સીસ્ટમથી જરૂરી માહિતી/ડેટા સહેલાઈથી ઉપલબ્ધ બને છે અને તેથી નિર્ણયો લેવામાં ઝડપ દ્રશ્યતા અને પ્રદાન શક્ય બને છે.

39. તાંત્રિક તેમજ પર્યાવરણીય અને સામાજિક અસરોના મૂલ્યાંકનમાં યોજના અમલીકરણ એકમ (પી.આઈ.યુ.) દ્વારા આંતરિક મોનીટરીંગ ઉપરાંત ત્રાહિત પાર્ટી તરીકે યોજના વ્યવસ્થાપન તજજ્ઞ (પ્રજેક્ટ મેનેજમેન્ટ કન્સલ્ટન્ટ) બાદ્ય મોનીટરીંગ કરે છે.

40. લોકો જોડે વિચાર વિનિમય અને પ્રવૃત્તિની બાબતો પ્રદર્શિત કરવા બાબત.

પુનર્સ્થાપન નીતિ અમલીકરણ યોજનાની કાર્યવાહી પારદર્શક બને તે માટે અવારનવાર જાહેર મીટીંગો ગોઠવાશે. પુનર્સ્થાપન યોજના અમલીકરણ વ્યવસ્થા અને પુનર્સ્થાપન યોજનાના માળખાની સરળ સમજૂતી ગુજરાતી ભાષામાં તૈયાર કરી, તેની જોડે યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની યાદી અને ઉપલબ્ધ થનાર અસ્ક્યામતોની વિગત સાથે લોકો સમક્ષ જાહેર રીતે રજૂ કરાશે અને તે માટે લોકો જોડે વિચાર-વિનિમય પણ કરાશે. ઉપરાંત આ માહિતિ જી.એસ.એચ.પી. વેબસાઈટ (<http://gshp2.gov.in>) ઉપર પણ મુકાશે. સમગ્ર પુનર્સ્થાપન યોજનાની વિગતો વિશ્વબેન્કની એક્સ્ટર્નલ વેબસાઈટ ઉપર પણ મુકાશે.

41. પુનર્સ્થાપન યોજના અમલીકરણનું ટાઈમ ટેબલ

યોજના સંકુલના બાંધકામનો સમય ૧૮ મહિનાનો¹ છે અને તે મુજબ માર્ગ મકાન વિભાગે પુનર્સ્થાપન અમલીકરણ એજન્સીનો કાર્યકાળ ૨૪ મહિનાનો ગણ્યો છે. સ્થળ ઉપરની પુનર્સ્થાપન અને પુનર્વસન પ્રવૃત્તિઓ અને સીવીલ બાંધકામોની અડચણ રહિત સાઈટ સોંપવામાં ૯ મહિના અને ત્યારબાદનો સમય વ્યતિત થશે. પુનર્સ્થાપન અમલીકરણ એજન્સી આ સમય દરમિયાન ધોરીમાર્ગ ઉપર સલામતીના પગલાં, એચ.આઈ.વી./એઈડઝ અટકાવ ઝુંબેશ અને યોજના અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓને તાલીમ આપવાની વ્યવસ્થા અને જરૂરીયાત મુજબ સમગ્ર મોનીટરીંગ વ્યવસ્થા કરશે.

RAP અમલીકરણની યાદી: મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ	માસ
1.	RAP અમલીકરણ સંસ્થાની ની નિમાણુંક	પ્રથમ માસ
2.	GRCની ની નિમાણુંક	દ્વિતીય માસ
3.	માહિતી ઝુંબેશ અને લોક - સમુદાયિક પરામર્શ	દ્વિતીય માસે થી ૧૮ મા માસ સુધી (૬ માસના અંતરાલે)
4.	વળતર / R&R / Col ની હદ ખાલી કરવી	દ્વિતીય માસે થી - પાંચમાં માસ સુધી મા પૂર્ણ કરવું
5.	માર્ગ સુરક્ષા વિષેની જાગૃતિ	તૃતીય માસે થી દરેક આંતરા મહિના 18 માસ સુધી

¹ વ્યક્તિગત યોજના માર્ગ માટે, બાંધકામ નો સમયગાળો ૧૮ મહિના નો છે, જેને અનુસરીને, મા અને મ વિભાગે, પુનર્સ્થાપન અને પુનર્વસન તથા પુનર્સ્થાપન અમલીકરણ એજન્સીનો કાર્યકાળ ૨૪ મહિનાનો ગણ્યો છે.

ક્રમ	મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ	માસ
6.	બાહ્ય દેખરેખ	દ્વિતીય માસ થી દર 6 મહીને, 18 માસ સુધી

42. પુનઃનિર્માણ અંદાજપત્ર

પુનઃનિર્માણ અંદાજપત્રમાં ઘટકો જેવાં કે બાંધકામ (સંરચના) માટે નું વળતર (વ્યક્તિગત સંપત્તિ, સાંસ્કૃતિ સંપત્તિ અને સામુદાયિક અસ્ક્યામતો); પુનર્વસન અને પુનઃનિર્માણ (R&R) સહાય અને આકસ્મિક અનિચ્છનીય / અનઅપેક્ષિત ખર્ચ ને આવરી લેવા જેવી બાબતોનો સમાવેશ થાય છે. RAP ના અમલીકરણ માટેનું અંદાજીત કુલ બજેટ રૂપીયા ૧૫.૬૧ મીલીયન થાય છે.

આ ઉપરાંત, રૂપીયા ૧૦.૮૮ મીલીયન જેટલી રકમ તાલીમ માટેનો ખર્ચ, RAP અમલીકરણ સંસ્થા, માર્ગ પરની સુરક્ષા માટે ના જાગૃતિ કાર્યક્રમો, HIV/AIDS ની જાગૃતિ, દેખરેખ અને મૂલ્યાંકન તથા ફરિયાદ નિવારણ વ્યવસ્થા (GRM) તથા સમિતિ (GRC) ની રચના કરવી, (સંલગ્ન) કાર્યવાહી વગેરે (નવાં બધા જ યોજના માર્ગો ગણી ને) નિશ્ચિત કરેલ છે.

આ ઘટકોમાં વૃદ્ધિ દર વાર્ષિક ઉપભોક્તા મૂલ્ય સૂચકાંકના ૭ ટકા જેટલો માનવામાં આવેલ છે તથા પ્રથમ વર્ષ માટે વધેલ રકમ રૂપીયા ૧૧.૭૫ મીલીયન અને દ્વિતીય વર્ષ માટે આ રકમ રૂપીયા ૧૨.૫૭ મીલીયન છે.